

S'ENCRUIA DEIA

NOVEMBRE 84

nº 53

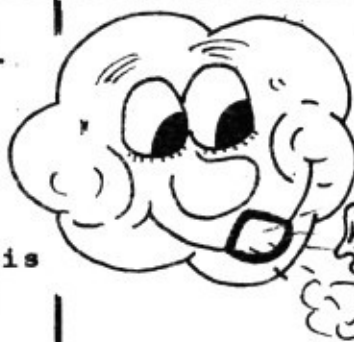
PREU: 60 ptes.

D.L. PM-415-1979 RM. 945.416

refranys mallorquins

- Bistia que treuen d'es pas, abans d'hora es fà es jàç.
- Bufar i xuclar, no van mai a la par.
- A darrera sa gent, no et moquis amb so dit; que a davant t'hi moqueràs qualque pic.
- Dona finestrera, dona malfenera
- En es llevant neixen els dies.
- En llàgrimes de dona i en coixera de cà, no hi ha que fiar.
- Es com Sant Pere, que te ulls a davant i ulls a darrera.
- No es pot dir blat fins que està a dins es sac ... i ben fermat!
- Hostes vengueren, i de casa mos tregueren.
- Guarda-t d'homo mal barbat i d'oratge de forat.
- Ni dissabte sensa sol, ni fadri na sensa amor, ni casada sens dolor, ni viuda sensa dòl.
- Per pareja de llescar, es pèr-sós no meja pà.
- Qui no adoba una gotera, ha de adobar sa casa entera.
- Lluna amb rotlo, senyal d'aigo.
- Es llop muda ses dents i no es pensaments.
- Volen sebre un de que es afectat miran lo que ha fet i lo que ha parlat.
- Vòls esser jove llarg temps?, abans d'hora fet vell.
- Sa madona d'aquest llòc sempre va portes obertes, carrega a sa gent d'ofertes, promet molt i atany pòc.
- Deu envia faves a aquell que no te barram.
- Sa salut es bona, i millor si hi ha doblers.
- Qui te sa pella p'es mànec, fa anar s'oli allà a òn vòl.
- Molts de dies bons, componen un any dolent.
- Casa amb dos portals, es mala de guardar.
- Cames-rotges de goret, son bones per medicina.
- Anyelleta mansa, a totes mares mama, i si es aspra, ni a casa seua ni a cap altra.
- Badall no ment: ò sòn, ò talent ò enamorament ò fastidi del que està present.

ES TEMPS

Dia	PRECIPI-TACION mm	METEOROS OBSERVADOS				VIENTO DOMINANTE	Nombre de la Estación	
		m	t	n			Provincia	Número
1	-					Baleares	16-1	
2	9'2	●	●		NO	Mes	Año	
3	-					Octubre	1984	
4	-					Observador		
5	7'2	●	RO		NO	Gabriel Payras Vives		
6	0'3	●	RO		NO			
7	-						077	
8	-					Suma		
9	1P		●		N			
10	13'0	RO	RO		N	297		
11	-							
12	-							
13	-							
14	-							
15	-							
16	-							
17	-							
18	-							
19	-					Suma		
20	-					0'0		
21	-							
22	-							
23	-							
24	-							
25	-							
26	-							
27	-							
28	-							
29	-							
30	-					Suma		
31	-					0'0		
Precipitación total del mes						297 mm		

NUMERO DE DIAS DE:	
Lluvia	● 5
Nieve	* —
Granizo	△ —
Tormenta	⚡ 3
Niebla	≡ —
Rocío	☁ —
Escarcha	⌋ —
Nieve cubrió suelo	⊠ —

DIAS PRECIPITACION	
< 0,1 (p.)	1
> 0,1	1
> 1,0	2
> 10,0	2
> 30,0	—

PRECIPITACION MAXIMA EN UN DIA	
13'0 mm.	dia 10

Viento dominante	
En los dias de lluvia	En el dia de mas lluvia
No	N

LLEGIU S'ENCRIA

PALAU REIAL, 1.-

Aquest es el títol d'una nova publicació editada per el Consell Insular de Mallorca.

Es tracta d'una revista d'informació política, econòmica, cultural i social; el primer número de la qual ja es troba a la venda. (Un pòc cara per cert, emperò molt ben editada).

CENT ANYS DE PREMSA A INCA.-

Aquesta ciutat ha celebrat diferents actes culturals en commemoració d'aquest cent.

El centenari ha estat possible gràcies als esforços d'un còs titànic, plè de vida, esforçat i lluitador fins a la mort: MIQUEL DURAN I SAURINA.

Mestre Miquel fou la persona emprenidora d'aquesta tasca a finals del segle passat i començament de l'actual.

Avui, Inca ret homenatge no sòls a un home, sino també a la premsa de la part forana.

PERE DARDER I RULLAN.-

Pintor afincat a Deià, ha presentat la seva obra a la Galeria Bearn de Ciutat.

Pensem que en Pere s'estrenà de Deià. El nostre Ajuntament l'hi obrí les portes, fent una exposició al saló d'actes per les festes de Sant Joan de l'any 1982.

Ens ha dit: -"He dedicat tres estius a preparar aquesta exposició, he promurat no frissar i penso que ho he aconseguit. Les trenta-cinc obres son fruit d'un plantetjament molt seriós."-.

HOMENATGE A ROBERT GRAVES.-

Día 21 de Novembre, a les 20,30 hores i a la Gelaría Byblos de Ciutat,indrà llòc un homenatge a aquest gran home de les lletres universals. Hi haurà parlaments, exposició de pintures i escultures (a la que hi rendran part molt d'artistes del nostre poble), presentació de llibres, lectura de poemes i música (amb la participació activa de dos dels seus fills), i s'espera la presència de molta gent.

S'ENCRUIA, en mida de lo que pòt, es vòl sumar també a l'homenatge a aquest home, que realment s'ho mereix.

- Día 9 de Novembre a la nit, es trobà a baix d'un dels miradors de Sonarroig el cadàver d'un home.

Es tractava d'un jove de 24 anys, natural de Marratxí i resident a Ciutat. Segons les primeres apariències, la mort es remontava ja a 7 ò 8 dies enrera. De seguida, s'en feren càrrec els bombers de Ciutat i el Jutge de guàrdia. La labor de rescat fou bastant dura, debut a l'endret a òn es trobava i a l'estat de descomposició que ja presentava.

Segons familiars seus, no havien denunciat la seva desaparició, debut aue a vegades s'en anava vuit ò deu dies a casa d'uns amics per devers el nostre poble.

DEFUNCIONS.- Día 24 d'Octubre, morí al nostre poble en Lluç Morell Cardell L'amo Lluç de Son Moragues", a l'edat de 81 anys. Al cèl·cia. Les nostres condolències als seus familiars i amics.

NORMES SUBSIDIÀRIES DE PLANETJAMENT URBANÍSTIC DEL MUNICIPI DE DEIÀ.-

El Consell de Govern de la Comunitat Autònoma, en sessió celebrada el dia 10 del passat mes d'Octubre, acordà desestimar el recurs d'alçada presentat per l'Ajuntament de Deià contra la decisió de la Comissió Provincial d'Urbanisme, en el sentit de retornar a l'Ajuntament les Normes Subsidiàries de Planetjament Urbanístic, i no aprovar les fins que no s'haguessin subsanat una sèrie de deficiències que s'indicaven.

Passem a fer un pòc d'història de aquesta qüestió:

A finals de l'any 1982, el projecte de les normes subsidiàries fou acabat, seguint inicialment aprovat per la Corporació Municipal existent llavors, i fou exposat a informació pública.

Durant aquest temps, foren presentades unes quantes esmenes al projecte per part de veïns que tenien alguna cosa que dir sobre la qüestió.

Finalitzat el plaç, a un nou plè de la Corporació, s'examinaren les al·legacions presentades (desestimant-se en gran part), es procedí a l'aprovació definitiva per part de l'Ajuntament de Deià i es remeté el projecte a la C.P.U (Comissió Provincial d'Urbanisme), per l'aprovació per part d'aquest organisme.

La Ponència Tècnica de la C.P.U., dia 30 de gener d'aquest any, acordà no aprovar les mentres no es fes, per part de l'Ajuntament, la correcció d'una sèrie de defectes que hi trobaren (Per mes informació, veieu el nº 45 de S'ENCRUIA corresponent a Febrer 1984, al capítol de noves i a una col·laboració).

Contra aquest acord, calia interposar recurs d'alçada, a davant del Consell de Govern de la Comunitat Autònoma; de lo qual en fé us l'Ajuntament de Deià, segons acord pres en sessió plenària per majoria de vots (Mentres tant hi havia habut les eleccions municipals i ja es tractava de l'Ajuntament actual).

La Comunitat Autònoma donà a conèixer el contingut del recurs a totes aquelles persones que, inicialment, havien presentat al·legacions al projecte. Es presentà llavors una altra al·legació en contra del recurs de l'Ajuntament de Deià.

Així arribam a aquest acord del Consell de Govern, de desestimar el recurs i confirmar lo dit per la Comissió Provincial d'Urbanisme el 30 de gener.

Contra això, existeix la possibilitat de que el Nostre Ajuntament interposi recurs contenciós-administratiu contra la decisió del Consell de Govern, emperò al Plè Municipal celebrat dia 12 d'aquest mes de Novembre, s'acordà no fer us d'aquesta possibilitat, i deixar les coses com estan.

Mentres tant, seguim estant sense Normes Subsidiàries de Planetjament Urbanístic mentres no es faci la correcció dels defectes.

Sobre aquesta qüestió, sembla esser que a dins l'Ajuntament existeixen postures contràries, per lo qual haurem d'esperar nous aconteixements.

FUTBOL.-

Torna el futbol al nostre poble.

El passat dissabte dia 3, al camp de futbol de Deià, s'enfrontaren un equip format per al·lots de Deià (això sí..., n'hi havia qualcun que no era tan al·lot. No es vera?), contra un equip format per treballadors del ferrocarril de Sòller.

A priori sortia com a favorit l'equip de Sòller, emperò el resultat final fou de 12 gols a 7, a favor dels Deianencs.

Gran primera part del equip de ca nostra, que els hi permeté el triomf, i a la segona prengueren les coses mes amb tranquil·litat, debut a la vantatge agafada. Tot indica que es repetiran partits d'aquests.

DEL DICCIONARI D'EN JOAN MAS

N.R.

Fa tres mesos que el nou diari "Balears" va iniciar la publicació del DICCIONARI DE JOAN MAS, i ho continua fent, en dues o tres fitxes setmanals, amb una entusiasta acceptació dels seus lectors. El guardonat autor deianenc ens ha autoritzat per anar publicant un extracte d'aquestes fitxes, que molts de mestres mallorquins recomanen a tothom que s'interessa per la nostra cultura.

ADULT

SINONIMS:

Fet, madur, gran, garrut, barbat, crescut, grandolàs, major, espigat.

LOCUCIONS:

Persona gran. Major d'edat. No esser cap criatura ("Ja no és cap criatura").
Haver madurat. De mitja edat. Estar curat d'espants. No esser cap nin, ja. Ja fa estona que l'acurçaren. Persona major: les persones majors. Esser gran debades. Esser prou gran. Haver fet el servei (o "es servei"). Entrat en saó. Esser un home o una dona, ("Ja és un homo fet").

DITES:

Com més grans, més ases.
Gran església i pocs perdons. (es diu quan una persona adulta o alta es porta malament o com un nin).
Què fan els infants? Allò que veuen fer als grans.
Si a vint anys no guanyes i a quaranta no tens, pren una senalla i cerca fems.
Qui a vint anys no té seny i a trenta no té roba, tota la vida és pobre.
L'enteniment i l'edat, no venen tot d'un plegat.

PENSAMENTS:

Els adults uniformats de joves cauen en el ridícul que per força desemboca en la consulta del psiquiatre. (V. PUIG)

- No sé per què, ja no me parles amb franquesa.
- Potser perquè vaig madurant.
- Madurant? Allunyant-se, potser.
- Tot és el mateix. (MILLAR / PEDROLO)

Tothom de més de quaranta anys és un pillastre. (SHAW / MAS)

En la maduresa, els artistes donen el pinyol preciós i el rendiment màxim: i, si un artista ho és de debò, només en aquest moment per lejat i agre dels desenganys i les esgarripades pot caçar àguiles amb pistola. (SAGARRA).

I he cremat tot allò que venerava per venerar el que cremava abans. (TURGENEV / PALAU)

Allò que distingeix un home no madur és que desitja morir noblement per una causa, mentre que allò que distingeix un home madur és que desitja viure humilment per servir-la. (JTEHEL / UENGIEREL)

Ràbia, ressentiments, rancors: de tot això es compon la vitalitat de la gent adulta. (MAS)

D'aquí a vint anys estareu com jo, noies: us hauréu equivocat en tot. (N. POMPEIA)

Cap adult del món no té un passat perfectament honorós. (HIGGITH / FOLCH I CARRASCA)

IMATGES:

L'expressió dels adults que mai no agrada a les criatures, una mica trista, o potser irònica. (MAS)

L'he trobat més madur, més confiat, més corrosiu... (SAGARRA)

Té la malícia, l'habilitat, i al mateix temps aquella punta de despreocupació, - aquella manca de por, podríem dir - de l'home que camina sobre segur. (SAGARRA)

Una dona de més de cinquanta anys, ja toreja, que començava a perdre, per dir-ho finament, les ganes de jugar. (VILLALONGA)

Entrevista amb:

PERE ALZINA SEGUI (MESTRE DE DEIÀ)

A mitjans del mes passat, tenguérem una conversa amb el mestre del nostre poble, ja que està al inici de la seva estada amb nosaltres, per tal de demanar-li sobre tota una sèrie de temes relacionats amb aquest camp tan important com es l'ensenyança i al mateix temps ajudar a donar-lo a conèixer al nostre poble.

S'- Pere, com has trobat s'escola a Deià?

&- A nivell pedagògic, l'he trobada molt, molt bé. Hi ha que reconèixer la labor infinitament bona que hi ha feta el meu predecessor, en Jaume Albertí. Ha lograt convertir s'escola en un punt de diversió, de jugar aprenent, que es lo important.

Es veritablement una gran labor d'en Jaume, una labor d'anys.

Quan jo estudiava magisteri, vaig llegir el seu primer llibre, i com tots els companys que també ho feren, vaig quedar sorpres, al·lucinat, i de llavors ençà lo que s'assenyalava al llibre passà a ser la fita de tots nosaltres.

El dia que vaig saber que m'havia tocat ensenyar a Deià, no acabava de creure-ho. Fins i tot vaig cridar dues o tres vegades a la Delegació del Ministeri per que ho confirmassin.

Bé ..., i a nivell material, l'he trobada fatal. El bany està fet una misèria i la conservació de l'aula, que sent una aula tota sola a un poble, s'hauria d'haver cuidat molt més tenint en compte la labor que s'hi pot fer.

S'- Així, creus que hi ha hagut desídia a la conservació de l'aula?

&- Hi ha coses que s'haurien d'haver arreglat i anat arreglant.

Excepció feta del bany, les demés questions son secundàries, lo principal es la qüestió pedagògica. De totes maneres, s'hauria d'haver cuidat mes: llum, persianes, emblanquinat, etc. i no haver arribat a aquest extrem.

S'- Com montarás el pla d'estudi?

&- Serà, en gran part, un seguiment del camí que ja havia emprés l'escola de Deià, tenint com a fonament la pràctica del text lliure.

Incidirem a damunt pràctiques de càlcul viu (una experiència que intentaré dur a terme), desmitificant el fet de fer comptes simplement per fer-los, intentarem que s'atoti s'integri a dins la matemàtica i sapi per què.

A nivell d'experiències amb ciències naturals i socials, sempre a partir de l'entorn, començarem a dins pòc temps un treball individualitzat per mitg de fitxes de treball, confeccionades per els mateixos alumnes.

Els textos lliures que farem, tendran publicació a una revista que farem noltros mateixos i que ja té títol, sortit dels alumnes i votat democràticament entre ells, es dirà "Sa màquina de fer fotos".

Seguint a dins el tema lliterari, farem una col·lecció de llibrets de contes, escrits per els alumnes. La col·lecció es dirà "La Pantera Rosa", títol igualment triat i votat per ells.

S'- I, a nivell d'expressió plàstica?

&- Intentarem que aquesta sia una assignatura forta, com a vehicle per expressar els sentiments dels alumnes.

A dins pòc temps, decoraran l'aula, per reconvertir l'idea clàssica d'aula trista. Així, l'aula es convertirà amb un castell, i a una part tendrà una porta que donarà accés a una zona que serà un bosc típic mediterrani, amb totes les plantes, arbres i ocells que es puguin estudiar.

Tots els elements estaran fets amb paper, penjat de les vigues i a les parets. Es clar que tot estarà ideat i confeccionat per els mateixos al·lots també.

Hem començat també unes classes d'expressió musical a dins l'horari escolar.

S'- En que consisteix?

&- En lograr, mitjançant de l'ensenyament a curta edat, que els alumnes començin a familiaritzar-se amb el món, en certa part musical. Que sapin tocar alguna cosa amb flauta dolça, i sobretot saber dur els ritmes i aprendre a escoltar i apreciar la música en silenci.

El motiu principal no es que quan vagin a un concert no fassin renou, sino ajudar-los a relaxar-se per treballar i que això vagi en benefici de la feina.

Es molt important saber dur el ritme mental de la música.

S'- Pere, tu ara vius a Ciutat, creus possible e indispensable que ho hakis de fer a Deià?

&- Per anar bé, així ho hauria de fer.

S'- Per qué no ho fas?

&- De moment no he trobat cap casa que fòs assequible per les meves possibilitats econòmiques. A Deià les cases de lloguer son massa cares per el meu sòu.

S'- Penses tú que l'Administració s'en hauria de preocupar?

&- Hi ha a molts de pobles que ho fa. Existeix una casa del mestre o dels mestres, com un altre qualsevol servei públic o social. Lo que ja no sé es si és competència de l'Administració Local, Autonòmica o Central.

La plaça es un destí donat per l'Administració i ella mateixa hauria de preveure aquest aspecte, més a llocs com a Deià, un poble petit a on els lloguers només estan a l'abast dels quasi milionaris.

S'- Visquent aquí, penses que t'integraríes més en la labor pedagògica amb els teus alumnes i socialment amb la gent del poble en general?

&- Es bé, per exemple, que quant a l'ora d'hora d'escola els al.lots passen pel carrer, es puguin trobar amb el mestre, fora l'escola, com un mic mes, i crec que redundaria en benefici de la labor pedagògica.

Malgrat tot, visquent a Ciutat, intent fer-ho. Quedo a dinar a Deià i molts d'horabaixes quedo fins tard, moltes vegades son les vuit o les vuit i mitja quant m'en vaig, així aig lo possible per fomentar-ho.

S'- Altres questions que vulguis exposar?

&- Sí, l'Associació de Pares demanà que es fessin classes d'anglès.

Els aportaran un professor natiu que a fora d'hores d'escola donarà classes a nivell bàsic. Per a començar es donarán dos o tres dies a la setmana i mitja hora cada vegada.

Aquesta iniciativa es du a terme per fomentar l'enteniment entre els al.lots a dins l'escola (cal tenir en compte que a la mateixa aula tenc alumnes de fins a cinc idiomes diferents); i també a fora, debut a la gran quantitat de gent estrangera que hi ha al poble; evidentment també per les necessitats socials de l'època actual envers dels idiomes.

Vull remarcar que aquesta ha estat una idea completament de l'Associació de Pares i ells la posarán en pràctica.

S'- A l'escola, en quin idioma es farà l'ensenyament?

&- Indefectiblement, es farà tot en Català; llevat, lògicament, de la classe de llengua castellana.

El material de que disposam per fer les assignatures en Català està fet amb aquest idioma; fins i tot ho es el llibre de matemàtiques.

S'- Als alumnes de parla no catalana o estrangers, com els hi và això de l'ensenyament en Català?

&- En general, bé. L'únic petit problema que hi ha es amb dos d'ells, recent arribats i que encara no entenen ni el castellà; i a nivell d'enteniment no hi ha problemes de cap tipu.

Aquest es vé facilitat per la gran capacitat d'aprenentatge dels idiomes a l'edat d'aquests alumnes, es un factor molt favorable.

Abans d'acabar, vull tornar destacar sobretot, la gran feina que ha feta en Jaume Albertí. Es una feina que sempre l'hi haurà d'agrair el Poble de Deià. Ell ha aconseguit l'ideal de tots els mestres que intetam una renovació educativa. L'escola de Deià, entre els mestres, ha quedat com el símbol d'una experiència nova d'ensenyament.

Gràcies Pere, fins aviat.

TILBERT DIDAC STEGMANN

I

GINKA STEINWACHSBINIARAIX SETEMBRE DE 1.984

Cap el mes de Maig del 82, S'Encruia, oferí un reportatge sobre Ginka Steinwachs, en aquells moments ens era completament desconeguda. Avui tant ella com el seu espós en Til ens han tornat a rebre a casa seva, a Biniaraix.

El pasat mes d'Octubre, Ginka presentà a la fira del llibre a Frankfurt, la seva obra "ERZHERZOG HERZHERZOG" - ARXIDUC BON ARXIDUC ... La desgraciada casa d'Austria casada amb l'Illa del silenci. "Erzherzog Herzherzog" es el refecxe de tots els personatges de la Cort Vienesa de l'època fins a la primera guerra mundial. L'obra de teatre és una fotografia amb superposició de dues imatges: el passat i el present. Mallorca, Miramar, el Nixe, l'emperador Francesc Josep, l'Arxiduc Lluís Salvador formen l'entruenyellat de l'obra.

TILBERT DIDAC STEGMANN, I vós qui sou?

"Si em demanau per la meua professió us diré que soc catedratic de filologia Romànica a s'universitat de Frankfurt, m'ocupo de totes les llengües Romàniques de la Mediterrània. No soc purament un lingüista, soc més de literatura".

- Tenim entès que fareu uns 'deu manaments', que sortiren a un programa de la T.V. Catalana i que també us dedicau a organitzar setmanes culturals de la Nostra Terra a Alemanya.

"El decàleg per els catalano-parlants, té una arrel mallorquina. Veureu, un any la meua esposa i jo anarem a passar el Nadal i Cap d'Any al Monestir de Lluc, i allà vaig veure aquestes ensenyes: - Aixó és casa vostra, manteniu el bon ordre

Després quant devallàvem amb el tren d'Inca a Ciutat continuava pensant amb les ensenyes i vaig decidir-me a realitzar-lo."

"En quant a T.V. vaig esser convidat al programa català -Vosté pregunta- i record que una dona mallorquina va trucar un tant enfadada:

- Yo tengo un pasaporte que pone que soy española y por lo tanto hablo el español.

"Aixó senyora és pur paper, l'hi deia.

El que designa la vostra identitat és el vostre cor, el vostre ambient, el vostre barri, el poble, la família... tot aixó es la vostra Identitat."

"El meu interès per la vostra Cultura

em dugué a organitzar l'any 78 les primeres setmanes de Cultura Catalana a Berlín, a n'el 83 en tenguérem unes altres i aquestes si que foren un vertader èxit!"

"Actuaren la Maria del Mar Bonet, en Quico Pí de la Serra, Lluís Llach, l'Escolania de Montserrat... ." "Prepararem uns textos per telèfon. Aixó sols era una cinta coneguda al telèfon i quant trucaves a n'aquest número (Telèfon literatura) et contestava una veu en català i recitava un poema. I allà senties la veu de M^a. Aurelia Campmar Brossa, en Pep Llompart parlant en català.

- M'han dit que S'Arxiduc vós duu de capoll "Bé, aixó per ventura més a na Ginka que a mí. Però parlant de S'Arxiduc vull dir-te que ha estat la persona que seriosament ha vingut aquí i ha volgut conèixer el País. Ell no vingué com tans autors i pintors d'avui. (ara no diré cap nom) Bra. Anglesos o Alemanys, és una vergonya que visquent a Mallorca des de fa molt de temps no tengué cap detall. No han estat capaços d'aprendre la llengüa de les Illes.

Crec que L'Arxiduc, fou tot el contrari, él arribà i obrir el seu cor, dedicà tota la seva força investigadora a n'aquest país, a la cultura. Ell no vingué a jutjar als mallorquins, vingué a aprendre: del paisatge, de la vida i costums. Fou tan gran el seu amor que xerrà mallorquí i escrigué en mallorquí; tal volta un dels textos més bonics en la llengüa mallorquina es "Somnis d'Estiu Ran de Mar" de S'Arxiduc. Potser que el secretari Vives fes algunes correccions, però el text està escrit en un autèntic i magnífic català de Mallorca.

- Til, abans d'acabar ens agradaria que conèixer el teu nou projecte.

"Estic preparant una -Guia historico.artística dels Països Catalans- en Alemany.

I serà, la primera guia que no parlarà de: =Toros en Mallorca, olé España, ni de Flamenco en Girona= La guia durà Girona i Es Por de Sóller etc... ."

"Després també, continuarem fet feina dins l'Associació Germano-Catalana i a l'universitat de Frankfurt."

En Til i na Ginka ens despediren molt contents. Una vegada acabada la conversa pensarem que la seva visió personal damunt Mallorca ben bé valia un full de paper.

GRACIES.

UN PRESENT

El Poble de Mallorca, perd dia a dia la seva identitat, les arrels; en definitiva el sentit de Poble. Lo més greu del cas emperó, no és aquesta indiferència o perdua, sinó el quedar-se mans aplagades, sense preocupar-se per recuperar-ho.

La Terra que els nostres padrins ens deixaren com un present, s'ha fet malbé. Des de el cim del Puig més alt al fons de l'avenc més profund s'esten la deixadesa i el rebuix fruit de l'indiferència. A tot això, cal afegir-hi les conseqüències del vandalisme i l'especulació.

L'home, llombrígol de la creació, ha romput tots els llaços. Les muntanyes, les valls, els arbres i animals han deixat d'esser germans de l'home. La relació HOMO-NATURA ha arribat al punt que, avui anomenam arbres i plantes a qualsevol cosa amb fulles. Igualment amb la fauna, tot animal que vola es diu "gorrió" o si voleu aucell.

Estimar la Nostra Terra, suposa estimar el Nostre Poble, els carrers, les cases. No ens limitem sols a gaudir de la natura, malgastaríem el temps.

Lluitem per recuperar el patrimoni col·lectiu. Si l'home escup a la Terra s'escup a ell mateix. El progrés està en contra de la recuperació. Ningú posa en dubte que les finques i possessions tenen amos i senyors, però la propietat espiritual és de tot el Poble.

El progrés ens ha fet renunciar a la Terra. Desgraciadament, l'auténtica Mallorca, l'amagada, la que pocs turistes veuen, mor.

SUMARI

Revista S'ENCUIA - nº 53 - DEIA
Direcció: Lluc Oliver
COL.LABORADORS;

Miquel A. COLL
Tomás GRAVES
Joan MAS
Antonia OLIVER
Gabriel PAYERAS
Guillemette ROSSELLO
Tomeu ROTGER
Joan ROTGER
Jaume SALAS
Antoni VIVES

Portada: Joan Graves.

Imprimeix: Apostol y Civilizador
Petra.

*Un sol
fi:
Mallorca.*

CONSELL
INSULAR
DE MALLORCA

ASSOCIACIO DE PREMSA FORANA DE MALLORCA.

L'Associació de Premsa Forana de Mallorca, amb la col.laboració i patrocini de la Caixa de Balears SA NOSTRA, convoca el Segon Concurs Periodístic "Associació de Premsa Forana de Mallorca" amb l'objectiu de premiar els millors treballs sobre temes d'actualitat a Mallorca. El concurs es regirà per les següents bases:

- 1a- Els treballs que hi participin estaran escrits en llengua catalana.
- 2a- Els treballs s'hauran publicat, dins els terminis fixats, a qualsevol de les publicacions associades.
- 3a- Podran participar hi tots els col.laboradors habituals de les publicacions.
- 4a- Per optar al premi, els treballs s'hauran d'haver publicat dins els següents terminis: des de dia 1 de Maig de 1.984 fins a dia 30 d'Abril de 1.985.
- 5a- Per optar al premi, l'autor del treball per mitjà de director de la publicació on hagi sortit a llum enviarà el retall del mateix per triplicat a nom de -Associació de Premsa Forana, Carrer Princesa, 24. Sant Joan.
- 6a- El jurat es donarà a conèixer en el moment de la concessió dels premis i el seu veredicté serà inapel.lable.
- 7a- El veredicté es farà públic dins el mes de Maig de 1.985. El lloc i el dia seran comunicats oportunament.
- 8a- L'Associació es compromet a editar els treballs premiats.
- 9a- Els premis que s'atorguen són els següents:
Tres premis de 30.000 pts. cada un.
Un d'ells tindrà un premi d'honor consistent en una escultura d'en Pere Pujol.
- 10a Els participants es comprometen a acceptar aquestes Bases. Els membres del Jurat resoldran els casos que no hi estiguin prevists.

Amb aquest número, S'Encruja, a la segona època, fa un any. Ja tenim sa primera dent. Gràcies a tots.

Bufau, bufau !!!

els mamífers de les balears

ORDRE INSECTIVORA - FAMILIA ERINACEIDAE

L'ERIÇO - ERINACEUS

L'eriçó és un dels personatges més coneguts a les nostres Illes. El que no és tan conegut és que la casta d'eriçó que viu a les Balears i Pitiuses no és la que es troba per quasi tot Europa, sinó que és una forma de l'espècie Africana.

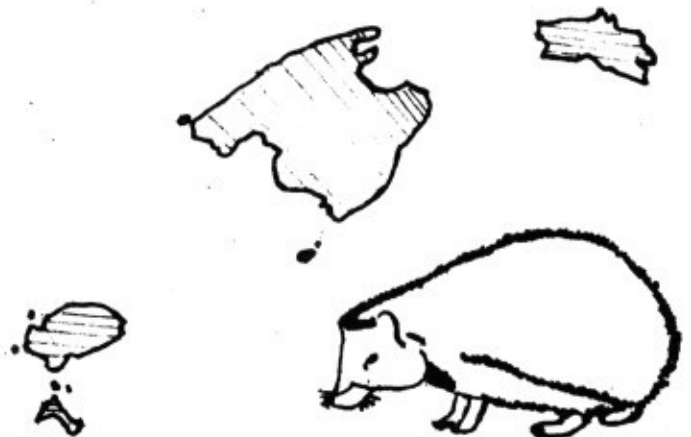
La seva introducció a Ca Nostra, es relativament recent, ja que no se l'ha trobat als jaciments Talaiòtics.

A les nostres Illes, l'eriçó viu sobretot a les garrigues i pinars, i en alguns alzinars no massa espessos. Animal d'uns 20-25 cm. de llargaria en estat adult, coa molt petita, pot arribar a pesar 650 grams. Té el dors, a partir de damunt el cap fins a la coa, cobert d'espines d'uns 2 cm.

El cicle biològic és pràcticament desconegut, pareix que es reproduïx entre Juliol-Agost i per ventura n'hi ha un altra a la tardor. El nombre de cries varia d'una a tres.

El pitjor enemic de l'eriçó és l'home. Sobretot abans -ara ja no tant- se'ls caçava amb l'ajuda de cans per menjar-se'ls. Avui l'eriçó té un enemic encara pitjor: Els Cotxes.

L'alimentació de l'eriçó es basa en alguns insectes, i en bona part les someretes del Bon Jesús, menja també petits vertebrats: culebres, dragons, granotes... i fems.

L'eriçó es troba a totes les Illes.

EN MIRAMASSA I N'ESCOLTAMOLT

-Bon dia Nofre.

-Uep! Julià, te veig com nerviós avui què passa?

-No ho sé, he estat assegut tot lo de matí a darrera se finestra i només he vist que passar i trespasar al. lots. Emperò com que sóc sord, no he pogut saber que passava.

- Ah!, això son els al.lots de s'escola que van a ca seua a fer ses feines. Es seu llòc comú fa tanta d'olor que no volen anar-hi.

-Cony!, i no serà que els preparen ja per poder sobreviure amb la contaminació que hi haurà?

-No ho sé, emperò lo que sí sé que hi ha es un bòn rebumbori. Imagina-t que fins i tot ha sortit als diaris de Ciutat...

- Estira!, ens farem famosos, ja ho veuràs....

- I d'els llums, que m'hen diràs. Ja els han arreglat?

-A jò m'ho has de dir!! Menos mal que ja n'han posats més!! Mira, vuit anys d'anar a s'escola i aquí em veus, amb un bastó blanc i venent cupons.

-Hosti tú !!!

-No, i no acaba aquí sa cosa.

Avui m'han dit que a Ca Ses Monges, els hi ha sortit una font d'aigo bruta a dins es pati a òn juguen es menuts.

-Vatua el món tú!!, a ase magre mosques!!

-Sí, això s'esbuca tot. Que deu ser cosa de sa LODE?

-No fotis, no fotis. Que ja basta es show teatral que montarán dia 18 a Madrid. Per cert..., m'estranya que tú no hi vagis, perquè... un pòc "facha" si que ho ets.

-Lo que passa es que a n'els pobres com jò no ens paguen el viatge, només volen saber dels rics.

-Tú, això d'es futbol, pareix que va per bé.

-Sí, además de guanyar, no va haver-hi ni bregues, ni pedrades, ni coçes ni cap cama enguixada.

-Que duri, que duri.

-Sí, a aquest pas, d'aquí a quatre anys, a primera divisió i haurem de fer un camp com es del Barcelona.

-Una altra m'en han dita. Questió d'això de "Flick" d'Alemania.

-Ara!, que s'ha romput?

-No, que han d'investigar. Pareix a ser que aquests d'es "Flick" han amollat un roi de "Marcs" per a devers Deia i s'asunto no está molt clar.

-I per què els havien d'emplear?

-Que no ho veus?? Per a montar restaurants!! Volen formar un consòrci a nivell local per convertir-lo en grup de pressió.

-Pensat.ho!!

-Ja ho veuràs, ja

-Trob que hi ha molta gent avui a sa taverna...

-I, que vòls, ho pots sentir, tothom parla que de tords, no n'hi ha. Escatassangs, no es coneix ni que son. I si a tot això hi afegeixes que fà dues setmanes que no fa mes que caure una aigo de bimbolla, ja m'ho explicaràs! ... no es extrany que tothom fassi cara de peix.

-Però, bon negoci per els cafeters.

-Parlant de caçar, que m'en dius de sa carretera que han fet per a C'an Fussimany?

-No m'en parlis, que es dia que hi hagi quatre tords a matar, haurem de fer com feien els sollerics, anar a romandre a sa caçera per què l'endema no le mos fotin.

-Iddò, pà taleca, flassada a n'es coll "Mobylette", i per amunt!.

llinatges de Deià

MONTANER o MUNTANER

Del sustantivo arcaico Muntaner, (del latín Montanárius - Guardián de Montañas).

Antiguo linaje catalán, cuyo primitivo solar radicó en la ciudad de Cervera (Lleida).

Se extendió por toda Catalunya y posteriormente a las islas de Cerdeña y Mallorca, al Reino de Valencia y a Chile.

Según algunos autores, tuvo también muy antiguo solar en la villa de Bicas (Huesca).

En Mallorca, los Montaner se establecieron en Alaró, en un predio denominado "S'Olivaret", y en Bunyola, en un lugar denominado "Els Cocons". Posteriormente apareció una casa de Muntaner en Alcudia (S. XVI).

D. Ramón Montaner vino a la conquista de Mallorca, así como también su hijo Jaime Montaner, que fue armado caballero por el Rey Jaime I en 1244 y en 1272 recibió donación de la alquería "Honor" en el término de Bunyola.

Martín Muntaner, en 1328, era alcaide del castillo de Valldemossa.

D. Francisco Montaner y Dameto, teniente coronel y miembro de la orden de Calatrava, en 1739 recibió del Rey Felipe V el título de Marqués del Reguer.

Otra rama de la familia Montaner de Cervera, se asentó en Palma a mediados del siglo XVIII.

Armas: Un monte flordelisado azul, en campo de oro.

=====

MORELL

Del latín Maurellus, diminutivo de Maurus- "Moro".

Es un apellido catalán, proveniente de la villa de Morell, del partido judicial de Tarragona.

Se extendió mas tarde por Catalunya y, en el año 1251 ya existía en Mallorca, pues Bernat Morell era en aquel año alcaide del castillo de Alaró.

Hubo también familias de este nombre en Alcudia, a la que Carlos V (1525) concedió privilegio de exención de derechos municipales por la ayuda recibida de ellos contra los comuneros.

En Palma, denominándose en esta villa Morell de Pastoritx, familia que heredó el título de Marqués de Solle-rich.

Con posterioridad, apareció una rama de la familia Morell en la villa Sòller.

Armas: Un lienzo de muralla azul, con cinco almenas, en campo de plata

